

SNART KAN ELKUNDER HANDLA EL FRITT INOM NORDEN

Utvecklingen går nu mot en nordisk slutkundsmarknad för elkunder. De nordiska energiministrarna har satt ned foten och sagt att det är målet. Gunilla Stawström, ansvarig expert på Svensk Energi, säger: – Frågan är diskuterad sedan länge. Nu är det inte om – utan hur och när – som gäller.

VANLIGA ELKUNDER ska fritt kunna välja elhandelsföretag i Norden. En svensk elkund ska alltså kunna handla el även av företag i Norge, Finland eller Danmark.

– Samma diskussion pågår på europeisk nivå. Det innebär att elkunder på sikt ska kunna välja elhandelsföretag lika fritt från övriga Europa. Det är ett spännande perspektiv och en utmaning, säger Gunilla Stawström på Svensk Energi.

– I första steget, som handlar om Norden, krävs att fyra länder harmoniserar hanteringen av bland annat kunddata och regelverk. Dessutom måste lagstiftningen vara så likartad att systemet kan fungera smärtfritt oavsett land. Datauppgifter måste flöda fritt över landsgränserna med bibehållen kvalitet och säkerhet. I nästa steg – när det handlar om hela Europa – ställs samma krav.

I linje med europeisk lösning

Gunilla Stawström arbetar med dessa frågor. Hon deltar aktivt i det nordiska arbetet och följer utvecklingen i Europa:

– Det innebär också att vår nordiska lösning bör vara i linje med en kommande europeisk lösning. Då behöver ytterligare ändringar inte göras innan det stora europeiska samarbetet startar.

Gunilla Stawström på Svensk Energi deltar i arbetet mot en nordisk gemensam elmarknad för slutkunder, och i ett senare skede en europeisk marknad.

De nordiska elmarknaderna avreglerades under andra halvan av 1990-talet. Norge var dock först ute några år tidigare. Utvecklingen mot en samordnad nordisk slutkundsmarknad har under senare år drivits på av de nordiska energiministrarna. Förra året gav det nordiska energiministerrådet ett uppdrag som ledde till att NordREG (Energi-marknadsinspektionen och dess nordiska kollegor) fick uppdraget att ta fram en färdplan mot målet.

Bra för kunderna

Just nu är frågan högaktuell inför höstens ministerrådsmöte. Under juli har en preliminär rapport från NordREG varit ute på remiss. Svensk Energis hållning är klar:

– Vi stöder en nordisk slutkundsmarknad eftersom det bedöms bli bra för

vanliga elkunder, och därmed för våra 170 medlemskoncerner. Men det återstår många svåra och viktiga detaljer kring utformningen. Alla berörda parter – elnätsföretag och elhandelsföretag i första hand – måste vara delaktiga i planeringsarbetet inför utformningen av detaljerna. Ingen viktig aspekt får tappas bort, säger Gunilla Stawström.

Inriktningen i NordREGs arbete hittills har varit en modell där kunden i slutänden ska ha en enda kontakt med elmarknaden. Inte som idag då svenska elkunder vanligen får en faktura från elnätsföretaget och en från elhandelsföretaget, och med kundservice från olika håll beroende av frågans art.

– Inom elbranschen pågår diskussionen om en framtida lösning. De flesta elföretagen tycks vara ense om att en enda kontakt skulle underlätta för kunden. Däremot finns ingen gemensam uppfattning ännu huruvida det ska vara med elnätsföretaget eller elhandelsföretaget. Både inom Norden och i Europa tycks inriktningen vara att den huvudsakliga kontakten är elhandelsföretaget, säger Gunilla Stawström och fortsätter:

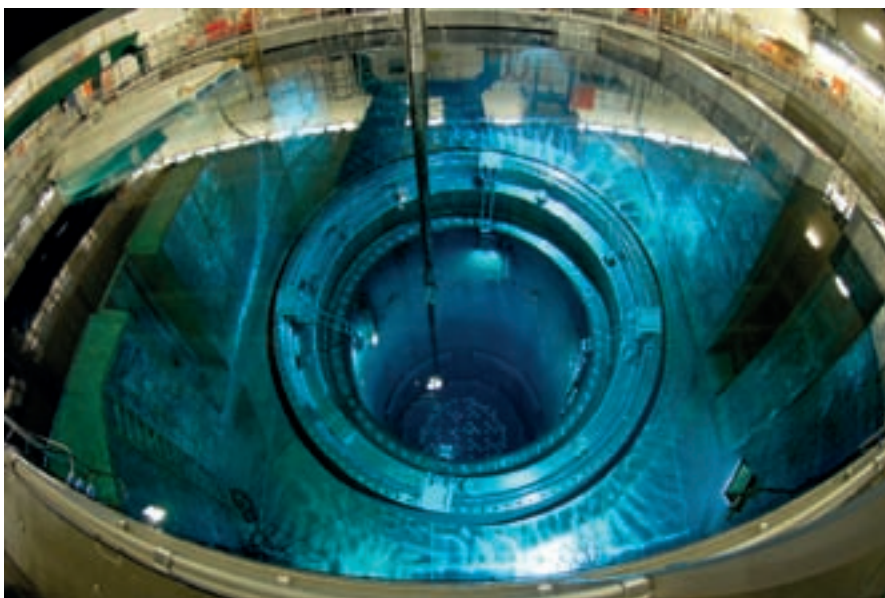
– En nyckelfråga är att det skapas ett system som ger alla aktörer samma villkor. Det får inte bli barriärer som försvårar för vissa av de konkurrensutsatta elhandelsföretagen.

Knappast till år 2015

När har vi då en nordisk slutkundsmarknad, Gunilla?

– Uppdraget från de nordiska ministerråden tog sikte på ett förverkligande från och med år 2015. Efter förstudien tycks de flesta vara ense om att den tidsramen är för snäv. Några år senare känns mer rimligt.

KALLE KARLSSON
kalle.karlsson@svenskenergi.se

Idag utnyttjas bara en tredjedel av energin i ett kärnkraftverk. Resten försvinner i havet som uppvärmt vatten. Med produktion av el och fjärrvärme samtidigt ökar energiutnyttjandet väsentligt. Detta ska bland annat utredas av Elforsk i en ny studie. Foto: Hannu Huovila/TVO

Elforsks Lars Wrangesten ansvarar för projektet som ska undersöka möjligheterna att bygga kärnkraftverk som även levererar värme. Här blir frågan om samspelet med befintliga och andra nyttillkommande värmeleverantörer mycket intressant.

Elforsk utreder fjärrvärme från kärnkraftverk i Sverige

Elbranschen undersöker om det är värt att satsa på fjärrvärme från kärnkraftverken i Forsmark och Ringhals. I ett nytt projekt ska elbranschens forskningsbolag Elforsk undersöka förutsättningarna för dessa nya typer av kärnkraftverk.

SVENSKENERGI.NU kunde i förra numret berätta om finska planer på att bygga kärnkraftverk som både levererar el och fjärrvärme. Frågan om att utnyttja kärnkraften för fjärrvärme har utretts flera gånger i Sverige utan att landa i några konkreta planer.

Nu vill elbranschen återigen undersöka möjligheten. Det är regeringens beslut att tillåta byggandet av nya kärnkraftverk som åter gör frågan aktuell. Det handlar dock inte om att utnyttja det uppvärmda spillvatten som finns vid kärnkraftverken idag. Snarare ska nya anläggningar byggas så att de kan köras för att producera både el och värme.

Dålig lönsamhet tidigare

– Att bara utnyttja spillvattnet, som inte håller högre temperatur än cirka 10 grader över inkommande havsvat-

tentemperatur, har diskuterats tidigare men fallit på höga kostnader. Vi tror inte heller att det vore lönsamt att bygga om befintliga anläggningar så att de kan köras i kraftvärmedrift i stället för enbart elproduktion. Så vad detta handlar om är att redan från början anpassa nya anläggningar för kraftvärmedrift, säger Elforsks Lars Wrangesten, som ansvarar för utredningsprojektet.

I projektets första skede görs en studie över olika tekniklösningar som bland annat ska ge svar på hur ett kärnkraftverk med kraftvärmedrift kan byggas på bästa sätt och hur mycket el man förlorar vid samtidig el- och värmeproduktion med mera. Därtill görs en investeringsanalys där kostnaderna för kärnkraftvärme jämförs med kostnaderna för konventionell kärnkraft, både avseende själva byggkostnaden och elproduktionskostnaden i de båda driftssätten.

Samspel med andra aktörer

I en senare fas av projektet ska mera systemkritiska aspekter belysas. Dit hör frågan om vad man ska göra med befintliga fjärrvärme- och kraftvärmeverk om en ny aktör – som de nya kärnkraftverken – träder in med kapacitet att möta en större del av fjärrvärmebehovet i storstadsregionerna. Hur ska till exempel nya och effektiva kraftvärmeverk som det naturgaseldade Ryaverket i Göteborg eller det avfallseldade Bristaverket norr om Stockholm samspara med en ny stor fjärrvärmeleverantör?

Till detta ”problemkomplex” hör också frågan om tredjepartstillträde i fjärrvärmenäten, som nu utreds av regeringen. Möjligheten att på lika villkor få tillträde till näten för nya aktörer kan vara en avgörande faktor, menar Lars Wrangesten.

Elforskstudien kring kärnkraftvärme gäller inget specifikt kärnkraftverk utan frågan studeras förutsättningslöst. Men, konstaterar Lars Wrangesten, Oskarshamn kanske inte ligger så bra till för fjärrvärmeproduktion med tanke på avståndet till närmaste större stad.

– Då är det förstås intressantare eller mera logiskt att titta på Ringhals och Forsmark. Mellan centrala Göteborg och Ringhals är det inte mer än 6,5 mil medan Forsmark ligger 14 mil från Stockholm och 7,5 mil från Uppsala.

LARS MAGNELL
lars.magnell@krem.se

Ja i riksdagen öppnar för ny kärnkraft

Den 17 juni i somras tog riksdagen det historiska beslutet att tillåta nya kärnkraftverk i Sverige. Voteringen slutade med att 174 ledamöter röstade ja och 172 röstade nej. Tre ledamöter var frånvarande och ingen avstod från att rösta.

Beslutet innebär att nya kärnkraftverk får byggas i takt med att gamla verk stängs. Antalet reaktorer får inte överstiga dagens tio. Riksdagen sa också ja till civilutskottets betänkande om ökat skadeståndsansvar för innehavare av kärntekniska anläggningar på upp till 1,2 miljarder euro.

Voteringen föregicks av en åtta timmar lång riksdagsdebatt, som bland annat handlade om hur fortsatt satsning på kärnkraften påverkar ambitionerna att öka

andelen förnybar energi. Här var miljöminister Andreas Carlgren (C) tydlig:

– Det är en myt att kärnkraften tränger tillbaka det förnybara. Den har vunnit matchen, sa han och argumenterade för att den klimatrena el som finns måste användas när verkligheten ändrats och klimathotet blivit akut.

De rödgröna har lovat att förbudet mot ny kärnkraft kommer tillbaka om de vinner valet. Däremot säger Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att ingen reaktor ska avvecklas under nästa mandatperiod.

LARS MAGNELL
lars.magnell@krem.se

Foto: OKG

Några frågor om kärnkraftvärme till Folkpartiets Jan Björklund

Folkpartiets partiledare, utbildningsminister Jan Björklund, har gjort sig känd för att plädера för såväl mer kärnkraft i Sverige som för ett bättre utnyttjande av kärnkraftverken.

Få verkar lyssna på dig i kärnkraftsfrågan, vad beror det på?

– Många partier i Sverige har i hög grad stoppat huvudet i sanden när det gäller kärnkraft, och de som inte gillar kärnkraft gillar heller inte tanken på att bättre utnyttja den kärnkraftsenergi som finns.

I Finland har Fortum presenterat en färdig lösning för hur ett nytt kärnkraftverk i Lovisa, 7 mil från Helsingfors, skulle kunna förse hela Helsingforsregionen med fjärrvärme. Hur ser du på det?

– Detta visar vilka möjligheter det finns att förbättra energiuttaget från ny och befintlig kärnkraft.

Nu ska elbranschen i Sverige, via Elforsk, också undersöka fjärrvärmeproduktion från kärnkraft i ett nystartat projekt. Tanken är att kunna göra samma sak som Fortum i Finland när till exempel Forsmark ska förnyas med nya turbiner.

– Det vore en utmärkt energieffektiviseringsåtgärd att på olika sätt bättre utnyttja det uppvärmda kylvattnet i kärnkraftverken. Stockholm och Göteborg skulle kunna försörjas med värme från Forsmark och Ringhals.

Kan det här konceptet bli en valfråga på något sätt?

– Ja, och det borde det bli.

Hur ser du på tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten?

– Vad gäller tredjepartstillträde ser vi fram emot att sittande utredning lägger fram ett bra förslag till regelverk som kan stärka fjärrvärmekundernas ställning, åstadkomma en effektivare värmemarknad med lägre fjärrvärmepriser och en förbättrad miljö.

LARS MAGNELL
lars.magnell@krem.se

Jan Björklund tror på konceptet att utnyttja kärnkraftens fulla energipotential genom att ta tillvara på värmen också. Det borde bli en valfråga, menar han.

TJEJER, VAR ÄR NI?

DEN HÄR KRÖNIKAN SKRIVER JAG i mitten av sommaren under en tillfällig arbetsvecka. För att rekapitulera lite av vad som hänt inom energin bläddrade jag nyss igenom årets sex tidigare nummer av svenskenergi.nu.

Som redaktör för nyhetsbladet satte jag på mig de kritiska glasögonen som dock inte behövdes särskilt länge. Bara genom att titta på bilderna framstår ett faktum hur tydligt som helst; rapporteringen är fullständigt mansdominerad.

Årets sex nummer innehåller bilder – på personer som texterna också är kopplade till – på 23 män och en enda kvinna. Dessutom har det påfallande ofta varit samma män som dykt upp i såväl bild som text. Två skribenter var kvinnor, medan fyra män har skrivit. Lite bättre fördelning här alltså, men i det stora hela inte alls bra.

Faktum är att jag har fått läsarkommentarer om avsaknaden av kvinnor i svenskenergi.nu. Nu inser jag att det verkligen är så. Felet är naturligtvis inte kvinnornas. Felet är helt och hållet mitt. Förvisso är branschen väldigt mansdominerad, men ändå.

Fenomenet blir ännu märkligare när jag tittar på min egen arbetsplats på Svensk Energi. Här arbetar just nu 33 kvinnor och 34 män, näst intill helt jämnt alltså. Ändå denna uppenbara snedfördelning i det nyhetsblad som jag själv är redaktör för.

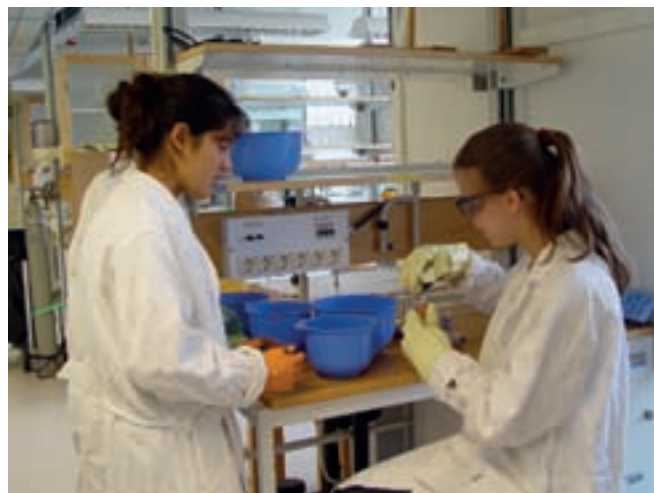
Man kan tycka vad man vill om kvoteringar, och argument om att det är kompetens som är det viktiga, inte könet. Men oavsett den debatten är det inte särskilt kul att se dessa – förlåt – gubbar hela tiden i nyhetsbladet. Bland gubbarna räknar jag oavkortat in mig själv.

Slut på klagolåten, vart vill jag komma? Jo, via en ökad medvetenhet om den sneda könsfördelningen lova att göra någonting åt det. Egentligen känns det löjligt att behöva någon sorts tvingande hållning (likt kvotering), men det känns definitivt bra att ha frågan liggande i bakhuvudet.

Ett avslutande upprop till läsare och kollegor. Kom med tips om artiklar och inslag som verkar för en bättre könsfördelning i svenskenergi.nu. Ingen blir gladare än jag och som jag hoppas även ni, som då ska finna nyhetsbladet än mer läsvärt.

Kom gärna också med kritik om det till exempel inte blir någon förbättring. Ni kanske förresten inte alls håller med om det jag skriver här ovan. Hör av er även då, jag är beredd att argumentera emot.

KALLE LINDHOLM
REDAKTÖR, kalle.lindholm@svenskenergi.se

Flitigt laborerande tjejer på sommarkurs. En grogrund för ökat teknikintresse hos tjejer.

Här finns framtidens tekniktjejer

För sjätte sommaren i svit har Svensk Energi tillsammans med Vetenskapens Hus och Skolverket arrangerat sommarkurser för flickor om el, energi och teknik. Sammanlagt har över 1 500 flickor gått kursen där eleverna under en vecka får bekanta sig med tekniska frågor.

Kursen som bedrivs på Vetenskapens Hus vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm vänder sig till flickor som avslutat årskurs 5 till och med årskurs 8 i grundskolan.

Gunilla Harrysson-Nellevad, skol- och rekryteringsansvarig på Svensk Energi, säger:

– Kurserna är mycket efterfrågade. Vi har riksintagning och de som kommer utifrån landet inkvarteras. Utbildningen gick i två omgångar, i somras med start den 10 juni och den 17 juni. Det kostade ingenting att gå kursen.

I kursen ingår bland annat energilaborationer med lego, tillverkning av hudkräm och tvål, olika sätt att producera el, att bygga en elmotor och ett besök på Naturens Hus med tropiska växter.

Elever och föräldrar har varit mycket nöjda med sommarkurserna hittills. Om några år kanske vi kan se om det ger resultat i form av en jämnare könsfördelning inom teknikområdet.